

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Therese Sunngren-Granlund : Nästan Stendhals.
Österbottens tidning 16.7.2017, s. 11.

KOLUMN

THERESE
SUNNGREN-
GRANLUND

projektledare på Novias forskning
och utveckling samt bildkonstnär

Nästan Stendhals

För några år sedan visades en stor retrospektiv utställning med Hilma af Klint på Moderna Museet i Stockholm. Utställningen blev mycket uppmärksammad och på Modernas hemsida kan man läsa att den är den internationellt mest omskrivna utställningen i museets historia.

Hilma af Klint (1862–1944), var en svensk konstnär och teosof som anses vara en av pionjärerna inom det abstrakta måleriet. Hilma af Klint var egentligen helt okänd fram tills mitten av 1980-talet då man började forska i hennes konstnärskap och några av hennes abstrakta verk för första gången visades utomlands. Under sin livstid målade af Klint över 1200 verk, men hon visade aldrig upp sina abstrakta målningar offentligt.

”Exakt vad det var med målningarna som tog mig så har jag fortfarande idag svårt att sätta fingret på.”

I sitt testamente skrev hon att hennes livsverk inte fick visas offentligt förrän tidigast tjuugo år efter hennes död, eftersom hon ansåg att samtiden då inte var mogen att förstå dem. Så att Hilma af Klint är en av de många konstnärer som fått erkännande först efter sin död var både något som hon själv förutsåg, men också själv medvetet förorsakade. När jag besökte Hilma af Klints retrospektiva utställning på Moderna så hade jag inga som helst förväntningar på vad jag skulle få se, jag hade varken läst på om utställningen på förhand och jag kände heller inte till konstnären från tidigare. Kanske var det här en av förutsättningarna för att min upplevelse skulle bli så bra, för det här utställningsbesöket blev verkligen en extraordinär konstupplevelse för mig. Det är sällan jag blivit så berörd av ett konstnärskap, som av Hilma af Klints.

EXAKT VAD DET VAR med målningarna som tog mig så har jag fortfarande idag svårt att sätta fingret på. Om det var färgerna, formerna eller själva måleriet i sig, det vet jag inte. Man skulle nästan kunna säga att den här upplevelsen är det närmaste Stendhals som jag någonsin haft. Stendhals syndrom är ett psykosomatiskt tillstånd som fått sitt namn efter den franske författaren Stendhal. Syndromet kan orsaka snabba hjärtslag, yrsel och hallucinationer när en individ exponeras för konst. Vanligtvis inträffar detta tillstånd när konsten är speciellt vacker eller om en stor mängd konst är samlad på en och samma plats. I Rom lär det inte vara helt ovanligt att besökare drabbas av Stendhals syndrom. Nu fick jag

ju i ärlighetens namn varken yrsel, hjärtklappning eller hallucinationer av Hilma af Klints abstrakta målningar, men jag blev i alla fall väldigt berörd där och då och det är i sig en upplevelse som jag tror att många kan känna igen sig i. Att den där målningen, musikstycket, dikten eller vad det nu kan tänkas vara, träffar en rakt i hjärtat.

ALL KONST BERÖREN INTE. En del saker berör en kanske inte alls medan andra väcker helt andra känslor, kanske blir man till och med provocerad. Dessutom är det helt individuellt vad man berörs av och inte.

Forskaren Edward Vessel publicerade år 2012 en studie som visade att människans smak när det gäller konst dels är subjektiv, men också att vår smak påverkas av kulturella normer, utbildning och exponering. Själva förmågan att bli berörd av visuella framställningar lär ska vara universell, men av naturliga skäl så tycker de flesta av oss alltid olika om olika typer av konstverk och vi berörs också av vitt skilda orsaker.

Långtifrån alla som besökte utställningen på Moderna Museet fick väl samma starka upplevelse som jag av Hilma af Klints abstrakta målningar och frågan är ju också om jag skulle bli lika berörd idag. Kanske var det något som jag bara kunde uppleva precis där och då.

För det är ju med konst precis som med mat och musik, ju mer man utsätter sig för det och provar sig fram, desto mera kunskap får man om ämnet, samtidigt som man renodlar sin egen personliga smak. Vilket inte alls behöver vara samma saker som någon annan uppskattar.

För enligt Vessels studie så är det faktiskt mera naturligt att vi tycker olika om konst än att vi tycker lika.